

2023 október 15 – Akadémiai Istentisztelet

Lekció: Zsoltárok 51, 1-15

Textus: Jakab 5, 13-20

1. 164. dicséret : Téged áldunk, nagy Isten 1-2
2. 32. zsoltár Ó, mely boldog az oly ember éltebe 1. és 4. versszakok
3. 156 dicséret: Atya, Fiú, Szentlélek
4. 412. dicséret: Jöjj, mondjunk hálaszót 1. versszak
5. 348. dicséret: Áldjad én lelkem a dicsőség erős királyát 1. és 5. versszak
6. 481. dicséret: Tégy Uram, engem, áldássá 1-2 versszakok

Életistentiszteletünk néhány liturgiai eleme

„ A liturgia olyan istentiszteleti szolgálat, amely jóval meghaladja a papi, kultikus értelemben vett cselekmény körzetét és kiterjed az egész élet istentiszteletére.(...) A liturgia fogalmának a meghatározásánál abból kell kiindulnunk, hogy az istentisztelet Isten és ember közösségében valósul meg. Ennek van egy kultuszi oldala is, de van egy, az egész életet felölelő tere is. Így beszélhetünk egy, a kultikus cselekményekben végbemenő istentiszteletről és az élet istentiszteletéről. Minél inkább egybeesik a kettő, annál tökéletesebb az Istennel való közösség, annál inkább beszélhetünk Istentiszteletről.”
Kozma Zsolt, Liturgika – 5. old.

Akik az elmúlt harminc-negyven évben végeztünk itt a Teológián, mind ismerjük a fenti sorokat, hiszen a liturgika tantárgyhoz kapott jegyzet első oldalán vannak. Hűségesen meg is tanultuk őket, hogy jól érthessünk ahhoz, amit egész életünkben végeznünk kell. A különböző helyeken és alkalmakon végzendő istentiszteletek szertartásrendje ugyanaz mindenkinek, az élet, az egész élet istentiszteletének befejezhetetlen liturgiája azonban csak hasonlít. Kicsit olyan, mint a mostani liturgiánk, aminek vannak azonos elemei, tájegységtől függően, de rendszeren oda kell figyelniük, ha nem otthon ültünk be Istentiszteletre, hogy melyik elem melyik után következik.

Alapigénk az elemzők szerint ősi, széleskörben használt, a Didaché-ban is feljegyzett, liturgikus szövegekből összeállított liturgikus elemsor mindannyiunk életistentiszteletéhez ad eligazítást. Mondhatni, ezek a sorok életünk istentiszteletének ősliturgiája. Szerkezete és íve arra tanít, hogy Isten országa felé csak együtt, egymást szolgálva vezet az út, azonban a szöveg részletes magyarázatánál hallani fogjuk, hogy ez sokszor nem volt így. Jakab apostol szavai egyenesek, egyértelműek és világosak, mégis, az egyházi magyarázat - hagyomány kialakulásakor tág teret hagytak az értelmezésnek.

A 13. vers egy ellentétpárt ír le, az élet két végletét, a szenvedést és az örömet, és mindenben egyaránt parancsolja: imádkozzék és

énekeljen, azaz kétszeresen imádkozzék. (lásd a mondást, aki énekel, az kétszeresen imádkozik). Az élet istentiszteletének a liturgiájában mindjárt az elején tisztázódik, hogy nincs olyan pillanata az életnek, amikor nem kell imádkozni, azaz beszélgetni Istennel. A szenvedésben imádkozó kérje, hogy múljon el a szenvedés és gyógyuljon meg, vagy kérje, hogy kapjon erőt, bírja ki és élje túl. Az örömet átélő pedig mások számára is hallhatóan fejezze ki örömét és háláját, gondolom, hogy az biztatás és bátorítás lehessen. Érdekes, hogy a szenvedésben csendes is lehet az ember, az örömben legyen hangos és hallható. Messzire vezetne, ezért csak felvetem, hogy az élet istentiszteletén nincs helye a hangos panaszkodásnak, elégedetlenkedésnek és önsajnálatnak.

Igénk azonban nem becsüli le a szenvedés okozta megpróbáltatás nagyságát, a 14 – 15. versek újra a szenvedőhöz fordulnak. Ha testi vagy lelki betegség okozza a szenvedést, akkor három dolgot kell tenni: **hívatni** kell a **véneket, a presbitereket, ők imádkozzanak** a beteg mellett – felett, aztán **kenjék meg olajjal az Úr nevében**. Kiderül ebből, hogy a szenvedés, a betegség – nem magánügy, hiszen, ha szenved Krisztus testében egy tag, akkor szenved az egész test. Napjaink életistentiszteletéhez ezt a részletet többször is alá kell húzni. A betegség közös teherviselés, a beteg sohasem maradhat magára a szenvedésben, a betegségben. A legkevesebb, amit tehetünk, és amit mindig megtehetünk, amire az egyházi liturgiánk is lehetőséget ad, hogy imádkozzunk a betegekért, hogy közbenjárjunk egymásért. Mindig meglep, amikor olyan nagy imádságot hallgatok a prédikáció után, amiből hiányzik a közbenjárás. Ne feledjük, imádkozni kell a szenvedőkért, a betegekért, ez igei parancs. Az igéből nem derül ki, hogy az olaj szent olaj, vagy csak a gyógyító erő szimbóluma, vagy egyszerű” gyógyszer”, de az ige szerint szükséges, hogy a beteg ne csak hallja, hanem érezze is érintés által a testén, hogy Isten meghallgatja az imádságot. Jakab nem foglalkozik az elmaradó gyógyulás lehetőségével, „a hitből fakadó imádság megszabadítja a szenvedőt,” az Úr felsegíti őt. Sőt, nem csak a teste gyógyul meg, hanem az élete is helyreállítatik, mert bűnbocsánatot nyer. Itt joggal gondolhatunk arra,

hogy a betegért mondott imádság bűnvallást és bűnbocsánathirdetést is tartalmazhatott.

A folytatás, a 16. vers, ennek a szertartásnak – liturgiának a családi – baráti kiterjesztése, hiszen a gyógyulást az is elhozza, ha a mellettünk levőnek beszéljük el megpróbáltatásainkat, fájdalmainkat, bűneinket, és együtt imádkozunk. Természetesen ez kölcsönösen igaz lesz, adott esetben nekünk kell elérhetőnek lenni a másik ember számára, hogy e közös liturgia által ő is meggyógyulhasson. Kölcsönösség, figyelem, megértés, együttérzés, szeretet – mind-mind az életistentisztelet elengedhetetlen kellékei.

Természetesen, amint az a textus hatástörténetéből kiderül, amit az ember el tud komplikálni, azt el is komplikál. Az első, amin fennakadtak az egyházi hagyományok őrzői, hogy kik azok a „vének”. Természetesen – mondta a katolikus egyház, - aki erre felhatalmazást kap, és arra is, hogy imádságára-kérésére a bűnök megbocsáttassanak és ő bocsánatot adhasson. Ő egy apostoli successióval rendelkező személy, ezért mégiscsak legyen egy felszentelt katolikus pap. Tehát a „vének” olvasásakor „pap”-ot kell érteni. A „valljátok meg bűneiteket” rész lett a fülbegyónás ősmagyarázata, mert ha a „vének” a pap, akkor az „egymásnak” az „egyik a másik előtt”-nek olvasandó, ahol csak ketten vannak. Tehát ez nem közgyónás és bűnbocsánat, hanem magángyónáskor kapott feloldozás és ezt követő lelki, testi gyógyulás.

A „kenjék meg olajjal” rész is sok vitára adott alkalmat az évszázadok során, a „betegek kenete” vetélkedett az „utolsó kenettel”, mert ha az bűnbocsánat pecsétje lett, akkor a „meggyógyult” lélek boldogan és tisztán mehetett az Úr elé, a biztos üdvösség tudatával, nem kellett a tisztítótüzes kitérőt megtenni. A katolikus egyház következetesen kéri, hogy szentségként „betegek kenetét” emlegessenek, de a köznyelv „utolsó kenetnek” mondja ma is.

A református egyház ilyen okok miatt egyáltalán nem használ olajat betegek látogatásakor. Érdekes, hogy a biztonság-vágy felekezeti, a református gyülekezetben is sokszor hívják

haldoklóhoz a lelkipásztort, hogy az utolsó úrvacsorát felvehesse, hogy megtisztulva, bűnbocsánattal járulhasson a mennyei trón elé.

Mindezekre a későbbi értelmezésekre és magyarázatokra nem bízunk alapigénk, ott annyi áll egyszerűen, hogy az élet istentiszteletét közösség kell végezze, hittel kell imádkozzon, használja az érintést és az érintéshez az olajat, mint a kegyelem és elfogadottság jelét, ne hagyja magára a szenvedőt, a beteget, a bűnöst és legyen tudatában, hogy a teljes embernek lehet meggyógyulnia, „mind testestől, mind lelkestől”, ahogy a HK válasza fogalmaz. A gyógyulásra magyarázatként szól a felhívást záró kijelentés: Nagy az ereje az igaz ember buzgó könyörgésének, azaz a csodát nem csak az éli át, aki bűnbocsánatot nyer és újra egész-séges lesz, hanem az is, aki által ez lehetővé lett. Az „igaz emberség” nem egy mennyei kategória, ahol az üdvözült lelkek vannak, hanem nagyon is földi, emberi, olyan, ahol az egyszerű ember tiszta és teljes szívvel meg tud állni Isten előtt és kérni tud – a másikért. Nem magáért, a másikért. A közbenjárás, a másokért vállalt szolgálat „igaz embersége” teszi lehetővé a csodát, amit Isten meg akar adni. Illés példája beszédes, amikor a szárazság és az abból fakadó szenvedés vitte közelebb Istenhez az embert, Illés azt kérte és kapta. Mikor egy fél „idő”nyi szenvedés (Dániel prófétánál 7 év a teljes szenvedés ideje) , három és fél évnyi éhség és szomjúság tanítása célt ért, Illés ismét imádkozott, immár esőért, és termés lett, és jólét. A nép „kigyógyult”, a nép élvezhette a termést. Immár egy egész nép életistentiszteletéről beszélhetünk. Mi mindnyájan lehetünk Illés-ei az Úrnak.

Jakab levelének utolsó két verse az Illés történet lezárása és visszatérés a 13. vers alapállapotához, ahol az egyén a főszereplő. Illés látta, hogy Isten neve nem tiszteltetik és a maga módján térítette Istenhez az embereket. A 19 – 20 versek az egész életét Istennek szentelő embernek immár nem csak imádkozni és énekelni valót adnak, hanem komoly, felelősségteljes feladatot is: térítse vissza az Isten-kapcsolatból kiszakadt embert, mert ezzel meg kell menteni a lelkét. Az erős – igaz hitű ember cselekedete, hogy nem mond le a tévelygőről, hanem érte megy. A kapcsolatban maradt ember vissza kell hozza társát is az Isten-kapcsolatba. Életünk istentisztelete akkor lesz teljes, ha elmegyünk az

eltévelyedettért és visszahozzuk a közösség menedékébe, hogy életben és örökéletben maradhasson. Így ér véget az Újszövetségi „Példabeszédek könyve”, mely 54 világos és egyértelmű utasítást tartalmaz arra nézve, hogy hogyan legyen és maradjon Krisztuskövető az engedelmes ember.

Számunkra és a mi életünk istentiszteletére nézve a következőket bízta ránk:

1. Egész és teljes életünk imaélet, szóban és énekben.
2. Betegségünk közügy, a közösségben gyógyulunk meg. Életünk Istentiszteletében a bűnbánat és bűnbocsánat a gyógyulás feltétele és velejárója.
3. Legyünk elérhetőek másoknak, hogy életünk istentisztelete összekapcsolódhasson másokéval, viszonyaink alapja legyen a kölcsönösség és az együttlét, legyünk és gyógyuljunk együtt.
4. Életünk istentisztelete közben legyen megállás Isten előtt, amikor népünkért járunk közbe, hogy igaz Istenismeretre és Istenkapcsolatra jusson. Az igaz ember buzgó könyörgése legyen a mienk, miként Illésé is az volt.
5. Életünk istentisztelete az egymásért vállalt felelősséggel teljes, soha ne mondjunk le az eltévelyedetről, mert az a mi életünkbe is veszteséget hoz. A teljes test kevesebb egy kivált, kiszakadt taggal, és a teljes test, azaz mi is nyerünk, ha visszatér és él.

Szilágyi Domokos szatmári származású költő szavaival zárnám:

Az élet – ez a reménytelenül szeretett – egymásrautaltság.

S az egymásrautaltság legmagasabb fokon szervezett formája a szeretet.

Ámen.